

Donderdag 10 juni 2010

Vlaams is nog altijd rechts

De V-partijen kiezen voor meer ongelijkheid

RIK COOLSAET en JOHN VANDAELE

Wie? Resp. professor internationale politiek (UGent) en journalist.

Wat? Vlaamsgezinde partijen zullen de armen armer maken.

Waarom? Hun economische ideeën maken ongelijkheid groter.

*Wie Vlaams wil stemmen, maar economisch links, heeft een probleem, stellen **RIK COOLSAET** en **JOHN VANDAELE** vast. N-VA, LDD en Vlaams Belang staan immers niet meteen symbool voor sociale herverdeling.*

Bart De Wever (N-VA) is een briljant tacticus. Alles laat voorzien dat hij een oude wet in verkiezingscampagnes gaat waarmaken: wiens thema men bespreekt, diens succes men garandeert. Maar zoals socioloog Luc Huyse al vaker schreef: een communautaire botsing kan een ander gevecht camoufleren. Als je de verkiezingsprogramma's analyseert, stel je vast dat dit vandaag niet anders is: de V-partijen — N-VA, Vlaams Belang en LDD — stellen maatregelen voor die leiden tot meer inkomensongelijkheid.

Bij de andere partijen is dat niet zo of is eerder het omgekeerde het geval. Ondanks de oproep van de Gravensteengroep blijven de V-partijen rechts. In die zin kun je zeggen dat de V-partijen van de staatshervorming gebruik willen maken om een ander Vlaanderen met minder sociale zekerheid en meer ongelijkheid tot stand te brengen.

In tegenstelling tot wat velen denken, is de Belgische crisis een uiting van een mondiaal mal de vivre. In vele landen leeft vandaag een identitaire crisis en zijn de burgers 'boos' — zo leren ons internationale peilingen. Waarheen men de ogen ook wendt, overal is de revolte van de welgestelde deelstaten die de last van de solidariteit niet langer willen torsen.

V-partijen

Bij LDD is het al sinds haar oprichting duidelijk: de partij ijvert voor een vlaktaks die rijk en arm aan hetzelfde belastingtarief onderwerpt. Voor wie al een laag tarief heeft, verandert er niks. Enkel voor de hogere inkomens dalen dan de belastingen. Dat vergroot uiteraard de inkomensongelijkheid.

Het N-VA-programma is minder radicaal, maar bevat eveneens maatregelen die de inkomensongelijkheid direct vergroten. Zo wil N-VA de plafonds in de uitkeringen afschaffen: wie een hoog loon had, zou daardoor ook navenant hoge werkloosheidsuitkeringen en vooral pensioenen ontvangen, iets wat nu door de plafonds wordt beperkt. De partij wil ook dat het topbelastingtarief van 50 procent voortaan een kleinere groep mensen treft. Beide maatregelen kosten de overheid/sociale zekerheid geld en maken hen minder herverdelend door meer geld naar rijkere burgers toe te schuiven. Het is opmerkelijk dat zowel N-VA als LDD vinden dat rijkere mensen meer moeten krijgen, of minder moeten bijdragen, ondanks de enorme besparingen die ons te wachten staan.

Denkt de N-VA aan enkele cadeaus voor de hogere inkomens, dan lijkt de partij de economisch zwakkeren net iets harder te willen aanpakken. We moeten natuurlijk afwachten hoe zoiets uitpakt, maar de beperking van de werkloosheidsuitkering in de tijd en het gedweep van N-VA-kopstukken met de Britse conservatief Theodore Dalrymple die sociaal zwakkeren de schuld geeft voor hun problemen, dreigen meer te worden dan een gezonde activering van werklozen.

Het Vlaams Belang geeft niet zo'n uitgesproken cadeaus aan de hogere inkomens (het is vooral hard tegenover vreemdelingen). Het wil een 'substantiële lineaire daling van de fiscale en parafiscale druk'. We nemen aan dat dit een gelijkmatige daling van de tarieven is voor alle inkomensgroepen, waardoor de hogere inkomens er in absolute bedragen wel het meest aan hebben. Vraag is ook wat zo'n substantiële daling betekent voor de sociale bestedingen, zeker omdat de inkomsten nu al te laag zijn om de uitgaven te dragen.

Tot slot is het robuuste pleidooi voor Vlaamse staatsvorming en splitsing van de sociale zekerheid van deze drie partijen ook een soort averechtse inkomensherverdeling: Wallonië, de regio die al armer is, moet het alleen rooien.

Neutraal of herverdelend

De Open VLD bekleedt in dit verhaal een tussenpositie. De partij pleit voor een beperking van de werkloosheidsuitkering in de tijd en het afschaffen van de wachtuitkering voor afgestudeerde jongeren. Bedoeling is mensen te activeren, maar de maatregel neemt hoe dan ook mensen zonder werk een inkomen af in tijden dat er niet veel werk is. Anderzijds pleit de partij voor het optrekken van de belastingvrije som voor de lage inkomens tot minstens 7.000 euro. Net als CD&V is Open VLD gewonnen voor een afzwakking van het fiscale bankgeheim: ambtenaren moeten het recht krijgen om, indien er aanwijzingen van ontduiking zijn, informatie op te vragen bij de banken. Open VLD wil de dienstencheques blijven aanbieden aan dezelfde lage prijs en zo deze subsidiëring richting hoge en middeninkomens op peil houden, CD&V wil die subsidiëring wat verminderen. CD&V pleit voorts voor een 'eerlijker fiscaliteit' zonder te specificeren wat dat inhoudt, behalve dan een verhoging van de roerende voorheffing op spaartegoeden van 15 tot 20 procent.

SP.A en Groen! kiezen het duidelijkst voor herverdelende maatregelen. Beiden bepleiten een daling van de last op arbeid van 1 procent van het bnp, die moet worden gecompenseerd door een vermogenswinstbijdrage die vooral de 20procent rijkste mensen meer doet betalen. Groen! wil tevens een belasting van 0,5procent op alle financiële transacties.

Beide partijen willen tevens zo weinig mogelijk raken aan de sociale bescherming, wat vooral voor kwetsbare groepen van belang is.

Dit overzicht is kort en onvolmaakt maar het geeft toch tendenzen aan in een belangrijke kwestie. Inkomensongelijkheid is niet de maatstaf aller dingen, maar de voorbije jaren kwamen uit de Angelsaksische wereld opmerkelijke geluiden over de grote gevolgen ervan. Meest recent is het verbijsterende boek *The spirit level* van de Britse professoren Richard Wilkinson en Kate Pickett. Daarin tonen ze de merkwaardige samenhang aan tussen inkomensongelijkheid, gezondheid en sociale samenhang. De rijke landen en de 50 Amerikaanse deelstaten worden er met elkaar vergeleken in een schier eindeloze reeks tabellen. Steevast kwam dezelfde tendens naar voor: hoe groter de inkomensongelijkheid, hoe meer mentale ziektes, vetzucht, tienerzwangerschappen, geweld, gevangenen, en hoe minder lang de mensen er leven. Die gezondheidsverschillen treffen eenieder in de ongelijke samenleving, arm én rijk. Een rijke Zweed of Japanner (landen met grote inkomensongelijkheid) leeft met andere woorden langer dan een rijke Brit of Amerikaan. In gelijkere samenlevingen is er een rijker en diverser verenigingsleven, en meer vertrouwen. In ongelijker, angstiger samenlevingen werken mensen langer en gaan ze meer consumptieleningen aan. De competitie om meer te hebben, uit angst om niet voor vol te worden aanzien, is er groter.

De auteurs zijn duidelijk: in rijke samenlevingen verbeter je de levenskwaliteit niet langer door nog rijker te worden, maar door de ongelijkheid te verminderen. Er is ook een samenhang met duurzaamheid: een ratrace waarin je meer moet consumeren om iemand te zijn, is moeilijker te verzoenen met een klimaatbeleid.

Met het oog op de verkiezingen trekken we twee besluiten. Eén: besparingen die de ongelijkheid bevorderen, dreigen bijkomende sociale en gezondheidskosten te veroorzaken en zo zichzelf te ondergraven. Twee: Zondag stelt zich hier dezelfde keuze als in andere landen: het ieder voor zich — waar de welstellenden uiteraard voordeel bij hebben — of de georganiseerde solidariteit — die eenieder moet toelaten zijn individueel lot te verbeteren.